

SIROKAI MÁTYÁS – BALÁZS IMRE JÓZSEF

NÖVÉNYI JÓGA

Beszélgetés a *Lomboldal* című könyvről

■ **Balázs Imre József:** *Összeolvastam a Lomboldalt a két korábbi verseskönyveddel: A beat tanúinak könyvével és A káprázatbeliekhez. Az új könyv felől nézve kifejezetten érdekes számomra, hogy mindkét korábbi könyv első ciklusa a növényekhez vagy fákhoz kapcsolódott. A beat tanúinak könyve már az első mondatban azzal indít: „Amikor elhagyja anyját és apját, a fiú az erdőbe vonul, hogy megkeresse a fát, mely odvába fogadja.” Számodra mi a három könyvet összekapcsoló elv? És hol vannak ebben a növények?*

Sirokai Mátyás: A növényi szál felfedezhető mindhárom kötetben, de a beat és a káprázat világának csak az egyik szövege a növényeké, a *Lomboldalban* viszont a flóra maga a világ. Az összekapcsoló elv talán az, hogy mindhárom kötet egy-egy utazás. A *beat tanúinak könyve*, mondjuk így, az én tajgámra vezet, *A káprázatbeliekhez* az ürbe, a *Lomboldal* pedig a növényvilágba. Számomra a beat és a *Lomboldal* között szorosabb a kapcsolat, az új kötet felfogható úgy is, mint az általa idézett első szöveg kifejtése.

B.I.J.: *A könyv virtuális bemutatóján, Valuska Lászlóval arról beszélgettetek, hogy ez a könyv talán egy fokkal személyesebb, mint az előző kettő. Ezt annak észrevételezésével egészíteném ki, hogy például eltűnt a szövegek számozása a szerkesztésből, ami az előző két kötetben elég markáns opcióknak tűnt számomra. Hogyan, mi által valósul meg szerinted ez a személyesség?*

S.M.: Hátterbe szorul az a hang, amit jellegzetesnek tartanak az előző két kötetben, és nagyobb hangsúllyal vannak jelen a személyes élményekből táplálkozó, E/1-ben írt szövegek. Ha egyszerűen akarjuk megfogalmazni: a *Lomboldalnak* tisztábban érezhető a szíve. A számozást azért hagytam el, mert úgy éreztem, hogy nem illene ehhez a kötethez, zártnak tűnt a szövegek többségének nyitottságához képest.

B.I.J.: *Henri Michaux-t említetted a bemutatón, mint lehetséges támpontot a trilógiádhoz. Bizonyos vonatkozásaiban a magyar irodalomból Weöres Sándort érzem még közel ehhez a vállalkozáshoz. Weöres mennyire fontos számodra?*

S.M.: Michaux költői pszichedéliája felszabadító, nagy hatással volt rám az a természetes illogika, amivel a jelenségek között mozog. Bolaño *2666* című regényében éreztem hasonlót annyiban, hogy elengedi a hagyományos regényépítés hierarchikus logikáját, és szemrebbenés nélkül szövögeti minden irányba a hálóját – ami szintén inspirált *A beat tanúinak könyve* írása előtt. Weörest nagyon szeretem – *Az elveszített napernyő* az egyik alapélményem – de a játékossága nem áll annyira közel a költői alkotomhoz.

B.I.J.: *Regényírók szoktak beszélni arról, hogy regényírás közben nem más prózaírókat olvasnak, hanem non-fictiont vagy egyéb műfajokat. Számodra voltak ilyen inspirációs források a Lomboldalhoz?*

S.M.: Persze, mindig folytatok ilyesféle háttérmunkát, ez az előző két könyvnél is jellemző volt. Rengeteg jegyzetet készítek, amiket végül nem feltétlenül használok fel, de láthatatlanul is beépülnek a versekbe. A *Lomboldal*nál elsősorban botanikai és jógával kapcsolatos könyveket forgattam.

B.I.J.: *Keleti vallások, science fiction, panteizmus, mítoszok, Szent Ferenc Naphimnusza – egy ilyen asszociációsorból van-e, ami kilóg számodra a könyveid vonatkozásában? Kérdezhetem úgy is: hogyan viszonyulsz a köteteid beszélőihez?*

S.M.: A *Naphimnusz* szerintem kakukktojás a felsorolásban, de ha – a keresztény hagyománynál maradván – apokrif bibliai iratokat mondanál, azzal találva érezném magam. Maradjunk annyiban, össze kellett szednem az erőmet, hogy kövessem a daimónomat, amikor írás közben ezekre a vidékekre vezetett.

B.I.J.: *Kétféle szövegtípus van a Lomboldal című kötetedben – az oldal tetején kezdődő szövegek, illetve az oldalak aljára zárt, dőlt betűs szövegrészek. Mintha ezek valamiféle dialógust folytatnának. Hogyan válnak el benned ezek a szövegek?*

S.M.: A dőlt betűs részek azt a megszólalást viszik tovább, ami az előző két kötetben dominál, de itt inkább kommentárként vannak jelen a személyesebb jellegű vagy épp gyakorlatiasabb szövegek, versek között.

B.I.J.: *A „gyakorlatias” szóra visszakerdeznék. Kifejtenéd ezt bővebben?*

S.M.: Itt jön be a képbe, amit a kötet szerkesztője, Lanczkor Gábor növényi jógának nevez a fülszövegben, hiszen vannak olyan szövegek, amik egy-egy gyakorlat leírásai. Ilyen például a fejfelé lógás egy faágról vagy annak a leírása, hogyan jutok el oda, hogy kéztámasz nélkül álljak fejen. Van ezekben a gyakorlatokban valami rituális, ami miatt úgy éreztem, hogy a leírásuknak helye van a *Lomboldal*ban.

B.I.J.: *A lapszám, amelyben ez a beszélgetés megjelenik, a fákról szól. A könyv megírásának tapasztalata után mi jelenik meg a szemed előtt, ha egy fára gondolsz? Milyen érzékszervekkel lehet leginkább fa-mivoltában érzékelni egy fát?*

S.M.: Nem feltétlenül a szemem előtt, inkább egy belső érzet jelenik meg. Nekem mindenképp a tapintás az első. Különböző szabadtéri mozgásformák miatt napi – taktikus – kapcsolatban vagyok a fákkal. A szemünkkel gyönyörködünk bennük, de érinteni kell őket ahhoz, hogy az elevenségüket érezzük.

B.I.J.: *Többféle fát nevezel meg a könyvben, van tölgy, gyertyán, mandulafenyő, bükkfa, nyárfa, nyírfa, platán – talán nem is mondtam végig. Amikor az említett taktikus kapcsolatokat létesíted velük, akkor mennyire figyelsz a különbségeikre?*

S.M.: Muszáj figyelni rájuk, mert mászás közben egész máshogy kell nyúlni mondjuk egy platánhoz, egy tölgyhöz és egy gyertyánhoz. Utóbbi nagyon kezes, a kéreg sima, a kéregpor finom szemcséjű, jó tapadást biztosít, a törzs nem túl vastag, „mackó” vagy „bennszülött” technikával (tehát csak a törzson, ágak segítségével nélkül mászva) is fel lehet rá jutni, de a törzsben gyakoriak a kanyarok és csavarodások, amik kanyargóssá teszik az utat is. A tölgynek mélyen barázdált és viszonylag kemény a kérge, gyakran leszedi az alkarról a bőrt, cserébe viszont nem mállékony, biztos fogást nyújt. A tölgyek ágszerkezete gyönyörű, szinte táncol egy-egy fa, sok utat kínálnak az ágak, amik egyenként is hosszúra és erősebbre meg tudnak nőni, ha van hozzá helyük. A nagyobb platánok pedig igazán bestiák, az anyaguk szinte már csont, nem is rost, hihetetlenül erősek, de a ru-

galmasságuk csak szeles időben érezhető, az emberi test léptékével mérve szinte kőből vannak.

B.I.J.: *Többször visszatér a kötetben a növénylés, növénylő kifejezés. Számokra ez metamorfózis? Emlékezés? Figyelemintenzitás?*

S.M.: Mindegyik benne van, mert a képzelet szintjén ez átváltozást jelent, de a testéreték szintjén gyakran olyan, mintha a régmúltból őrzött, szinte genetikus emlékek elevenednének meg. A figyelemintenzitás, figyelemirányítás elengedhetetlen, ez az utazás motorja. De a növénylés számomra elsősorban kapcsolódást jelent.

